

Η Συνεχής Εκπαίδευση Του Φαρμακείου

Author: Χρίστος Χατζημιχαήλ

Δρ Φαρμακευτικής, Θεολόγος, PD MIM (Mgt), Υπεύθυνος Κλάδου Ιατρικών Επισκεπτών KES COLLEGE

Περίληψη

Ο ρόλος του φαρμακοποιού είναι αδιαμφισβήτητος και περιλαμβάνει την εκτέλεση ιατρικών συνταγών, τη συμβουλευτική υπηρεσία σε θέματα που σχετίζονται με φάρμακα και την παροχή πληροφοριών για θέματα που σχετίζονται με την υγεία. Από την άλλη πλευρά ο ασθενής βλέπει το φαρμακοποιό ως ένα επαγγελματία που μπορεί να προσφέρει ακριβείς πληροφορίες. Οι αναλογίες των φαρμακοποιών σε σχέση με τον πληθυσμό ποικίλουν σε διεθνές επίπεδο. Υπάρχει επίσης μεγάλη κατανομή των επαγγελματιών χώρων στους οποίους απασχολούνται οι φαρμακοποιοί. Η συνεχής επαγγελματική εκπαίδευση αποτελεί την καλύτερη εγγύηση για την παροχή της βέλτιστης ποιότητας των προσφερόμενων υπηρεσιών από τους λειτουργούς υγείας. Η Συνεχής Επαγγελματική Ανάπτυξη ή Κατάρτιση και η Συνεχής Εκπαίδευση αποτελούν δύο τρόπους με τους οποίους διασφαλίζεται η βελτίωση των γνώσεων, των ικανοτήτων και της επάρκειας των φαρμακοποιών.

Abstract

The role of the pharmacist is indisputable and includes dispensing of drugs, drug counseling, and provision of knowledge regarding health issues. On the other side the patient sees the community pharmacist as a respectable professional who can provide accurate information. The pharmacist to population ratios vary widely in international level. There is also a wide distribution of the workplaces of the pharmacists around the world. The continuing professional education is the best guarantee of the optimal quality of healthcare providers. The Continuing Professional Development (CPD) and the Continuing Education (CE) are two ways of ensuring the knowledge, skills and competencies improvement of pharmacists.

Ο ρόλος του φαρμακοποιού αποτελεί αναμφισβήτητο σημαντικό παράγοντα στον τομέα της υγείας τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Καθώς οι εξελίξεις και τα νεώτερα ερευνητικά δεδομένα που αφορούν στη χρήση των φαρμακευτικών προϊόντων συνωθούνται επί καθημερινής βάσης στα επιστημονικά περιοδικά και τις συναφείς βάσεις δεδομένων, ο φαρμακοποιός καλείται να βρίσκεται σε διαρκή επαφή με τις εξελίξεις του χώρου του και ταυτόχρονα να ανταποκρίνεται επαρκώς στο λειτουργήμα της φαρμακευτικής επιστήμης.

Η πλειονότητα των φαρμακοποιών (περίπου 73%) σε διεθνές επίπεδο απασχολείται κυρίως σε ιδιωτικά φαρμακεία και νοσοκομεία. Η Ευρώπη κατέχει το μεγαλύτερο ποσοστό φαρμακοποιών που εργάζονται σε ιδιωτικά φαρμακεία ενώ οι περιοχές της Νοτιοανατολικής Ασίας και της Άπω Ανατολής, σε σχέση με τις υπόλοιπες περιοχές της υφ'ηλίου, φαίνεται να έχουν το μεγαλύτερο ποσοστό φαρμακοποιών που εργάζονται σε νοσοκομεία. Τα ποσοστά των φαρμακοποιών που εργάζονται σε ιδιωτικά φαρμακεία σε χώρες της Ευρώπης ποικίλει από 17,76% (Δανία) μέχρι 89,42% (Αυστρία). Η απασχόληση των φαρ-

μακοποιών στους διάφορους τομείς φαίνεται να ποικίλει μεταξύ των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στη Δανία ποσοστό 44,74% των φαρμακοποιών απασχολείται στη φαρμακοβιομηχανία ενώ στην Ισλανδία ποσοστό 25,95% απασχολείται στον τομέα των πωλήσεων και της επιστημονικής ενημέρωσης. Από την άλλη, χώρες όπως η Νορβηγία, η Δανία και η Πορτογαλία κατέχουν τα υψηλότερα σχετικά ποσοστά φαρμακοποιών που εργάζονται στον ερευνητικό και ακαδημαϊκό χώρο (8,38%, 5,92% και 5,89% αντίστοιχα). Οι γυναίκες φαρμακοποιοί αριθμητικά υπερισχύουν στην Ευρώπη ενώ στην Ινδία το 70% των φαρμακοποιών είναι άρρενες.

Οι απόλυτοι αριθμοί των φαρμακοποιών ποικίλουν σε μεγάλο βαθμό στις διάφορες χώρες. Η Ινδία φαίνεται να κατέχει τα σκήπτρα αφού έχει εγγεγραμμένους 500000 φαρμακοποιούς. Ακολουθεί η Ιαπωνία με 229744 και οι ΗΠΑ με 227000. Η αναλογία των φαρμακοποιών σε σχέση με τον πληθυσμό δείχνει επίσης μεγάλες διακυμάνσεις μεταξύ των χωρών της υφελίου. Για παράδειγμα, στη Μαγαδασκάρη ο αριθμός των φαρμακοποιών που αντιστοιχούν σε 100000 πληθυσμού είναι 1,46 ενώ στη Μάλτα και στην Ιαπωνία οι αντίστοιχοι αριθμοί είναι 206,67 και 179,87. Στην Ευρώπη τους υψηλότερους αριθμούς φαρμακοποιών κατέχουν η Ιταλία (69500) και η Γερμανία (53849), ενώ στο δείκτη του αριθμού των φαρμακοποιών σε σχέση με τον πληθυσμό στις πρώτες θέσεις βρίσκονται εκτός από τη Μάλτα, η Φινλανδία (158,22) η Ισλανδία (125,42) και η Ιταλία (118,31).

Σημαντικό στοιχείο στο λειτουργήμα του φαρμακοποιού είναι οι έννοιες της Συνεχούς Εκπαίδευσης (Continuing Education, CE) και της Συνεχούς Επαγγελματικής Ανάπτυξης ή Κατάρτισης (Continuing Professional Development, CPD). Ο πρώτος όρος περιγράφει δομημένο πρόγραμμα εκπαίδευσης και δραστηριοτήτων στο οποίο μπορούν οι φαρμακοποιοί να ενταχθούν μετά τη λήψη του πτυχίου τους, ενώ ο δεύτερος όρος περιγράφει τον τρόπο με τον οποίο οι ίδιοι οι φαρμακοποιοί αναγνωρίζοντας τις εξατομικευμένες ανάγκες τους

στον τομέα της εκπαίδευσης και της επαγγελματικής ανάπτυξης επιλέγουν συγκεκριμένο τρόπο για να τις καλύψουν.

Μια πρόσφατη μελέτη της Διεθνούς Ομοσπονδίας Φαρμακοποιών (FIP) στην οποία συμμετείχαν 37 χώρες έδειξε ότι η Συνεχής Εκπαίδευση (ΣΕ) ή/και η Συνεχής Επαγγελματική Ανάπτυξη (ΣΕΑ) των φαρμακοποιών ήταν υποχρεωτική μόνο στις 9 από τις 37 χώρες. Πολλές δε από τις υπόλοιπες 28 χώρες βρίσκονταν σε διάφορα στάδια ανάπτυξης προγραμμάτων ΣΕ ή ΣΕΑ. Οι 7 από τις 9 χώρες που είχαν υιοθετήσει τέτοια προγράμματα χρησιμοποιούσαν το σύστημα των πιστωτικών μονάδων (credits). Οι παροχείς των εν λόγω προγραμμάτων ήταν Εθνικοί Φαρμακευτικοί Σύλλογοι, Συμβούλια Φαρμακευτικής, Πανεπιστήμια, Φαρμακευτικές Εταιρείες και Πανεπιστημιακά Νοσοκομεία. Σε ορισμένες χώρες όπως η Φινλανδία υπάρχουν εξειδικευμένα Εκπαιδευτικά Κέντρα Φαρμακοποιών. Μόνο σε τρεις από τις χώρες που συμμετείχαν στην έρευνα υπήρχε πρόνοια για υποχρεωτική αξιολόγηση και πιστοποίηση των φορέων που παρείχαν εκπαιδευτικά προγράμματα στους φαρμακοποιούς. Το συχνότερο κίνητρο για να ενταχθούν οι φαρμακοποιοί στα προγράμματα ΣΕ ή ΣΕΑ ήταν η ανανέωση της επαγγελματικής τους άδειας για να ασκούν το επάγγελμα του φαρμακοποιού στη χώρα τους. Ένα άλλο, επίσης συχνό κίνητρο, ήταν η επιβολή διαφόρων ποινών στους φαρμακοποιούς που αδιαφορούσαν για τη συνεχή τους εκπαίδευση (π.χ. διαγραφή από το μητρώο εγγεγραμμένων φαρμακοποιών, γραπτές εξετάσεις κ.α.).

Σε γενικές γραμμές σημαντικά ερωτήματα που θα πρέπει να τεθούν σε ενδεχόμενη εφαρμογή προγραμμάτων ΣΕ ή ΣΕΑ είναι τα ακόλουθα:

Τα προγράμματα ικανοποιούν ουσιαστικά τις ανάγκες των φαρμακοποιών;

Πως μπορούν οι φαρμακοποιοί να έχουν εύκολη πρόσβαση στα προγράμματα αυτά;

Τα προγράμματα προάγουν τη μάθηση ή απλώς αποτελούν τρόπο συλλογής πιστωτικών μονάδων ή εκπαιδευτικών ωρών;

- Πως μπορεί να μειωθεί η εικονική ή ψευδής συμμετοχή στα προγράμματα;

- Πως μπορεί να διαπιστωθεί ή να αποδειχθεί ότι τα προγράμματα βελτιώνουν το ποιοτικό επίπεδο της προσφοράς των φαρμακοποιών;

Η Διεθνής Ομοσπονδία Φαρμακοποιών αναγνωρίζει ότι είναι απαραίτητη η καταγραφή και παρακολούθηση όλων των δεδομένων που σχετίζονται με την άσκηση του φαρμακευτικού επαγγέλματος σε κάθε χώρα (εγγεγραμμένοι φαρμακοποιοί, τομείς απασχόλησης, προγράμματα ΣΕ και

ΣΕΑ κ.α). Με αυτό τον τρόπο μπορεί σχετικά εύκολα να περιγραφεί η εικόνα του φαρμακευτικού επαγγέλματος σε διεθνές επίπεδο και κατά προέκταση να προσδιοριστούν στρατηγικές και μέτρα που θα αποσκοπούν στη βελτίωση της ποιότητας αλλά και των όρων εργασίας των φαρμακοποιών ανά το παγκόσμιο. Κατ'επέκταση, θα μειωθούν τυχόν ανισότητες μεταξύ των χωρών όσον αφορά το επάγγελμα του φαρμακοποιού και το σημαντικότερο η όλη προσπάθεια θα αντανakλά θετικά στο επίπεδο των προσφερομένων υπηρεσιών υγείας στους πολίτες.

Βιβλιογραφία

International Pharmaceutical Federation (2006) Global Pharmacy Workforce and Migration Report: a Call for Action. Visao Grafica, Portugal.